TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Khi dòng sông trở thành lời giải cho bài toán thiên tai và biến đổi khí hậu

17:13 12/03/2026

Những chuyển động mới bên dòng sông Nậm Rốm (tỉnh Điện Biên) đang gợi mở cách một địa phương miền núi phía Bắc tìm lời giải cho bài toán thiên tai và biến đổi khí hậu.

Khi nguồn sống trở thành rủi ro thiên tai

Nằm giữa lòng chảo Điện Biên, thành phố Điện Biên Phủ (trước khi sáp nhập) được bao quanh bởi những dãy núi cao và hệ thống sông suối đổ về từ các vùng thượng nguồn. Trong đó, sông Nậm Rốm là một trong những dòng chảy quan trọng nhất của khu vực, bắt nguồn từ vùng núi phía bắc của tỉnh, đi qua trung tâm thành phố Điện Biên Phủ trước khi hợp lưu với sông Nậm Núa rồi hòa vào hệ thống sông Mê Kông.

Với chiều dài khoảng 35 km**,** dòng sông này đóng vai trò thiết yếu trong đời sống của người dân địa phương. Nước sông phục vụ sản xuất nông nghiệp, tưới tiêu cho những cánh đồng lúa trong lòng chảo và gắn bó với sinh hoạt thường ngày của nhiều khu dân cư ven sông. Tuy nhiên, trong những năm gần đây, sự thay đổi của khí hậu cùng với các hiện tượng mưa lớn cực đoan đã khiến dòng sông hiền hòa ấy nhiều khi trở nên khó lường hơn.

Dòng sông Nậm Rốm từ lâu đã gắn bó với đời sống và sản xuất của người dân trong lòng chảo Mường Thanh, Điện Biên

Theo người dân sống lâu năm tại khu vực ven sông, dòng chảy của Nậm Rốm đã có nhiều biến đổi theo thời gian. Những đoạn bờ sông từng ổn định trước đây bắt đầu xuất hiện tình trạng sạt lở, đặc biệt trong các đợt mưa lũ.

Bà Nguyễn Thị Liên, Trưởng thôn C9 (nay thuộc phường Mường Thanh, tỉnh Điện Biên), cho biết người dân nơi đây đã phải sống chung với nỗi lo đó trong nhiều năm: *"Cứ đến mùa mưa lũ thì nước sông lại dâng cao rồi sạt lở. Trước đây dòng chảy ở xa hơn, nhưng sau này dòng chảy ngày càng lấn sâu dần vào phía khu dân cư."*

Theo bà Liên, có thời điểm nước lũ dâng cao khiến nhiều hộ gia đình phải đối mặt với nguy cơ mất đất sản xuất, chuồng trại bị cuốn trôi, thậm chí đe dọa đến an toàn của nhà cửa ven sông.

"Có những năm, khi mưa lớn kéo dài, chính quyền địa phương phải lên phương án sơ tán người dân để đảm bảo an toàn" - bà kể lại.

Trong bối cảnh đó, việc tìm kiếm các giải pháp lâu dài để kiểm soát dòng chảy và giảm thiểu rủi ro thiên tai trở thành nhu cầu cấp thiết đối với cộng đồng sống dọc lưu vực sông Nậm Rốm.

Từ năng lực chống chịu cấp địa phương tới quốc gia

Trước những rủi ro ngày càng rõ rệt dọc lưu vực sông Nậm Rốm, tỉnh Điện Biên đã triển khai Dự án Quản lý đa thiên tai lưu vực sông Nậm Rốm với tổng mức đầu tư hơn 981 tỷ đồng, được thực hiện với sự hỗ trợ của Liên minh châu Âu (EU) và Cơ quan Phát triển Pháp (AFD) cùng nguồn vốn đối ứng của địa phương.

Thay vì chỉ tập trung vào các công trình đơn lẻ, dự án được xây dựng theo cách tiếp cận quản lý rủi ro tổng hợp, kết hợp giữa hạ tầng phòng chống thiên tai với việc nâng cao năng lực quản lý và thích ứng với biến đổi khí hậu.

Dự án Quản lý đa thiên tai lưu vực sông Nậm Rốm với sự hỗ trợ của Liên minh châu Âu (EU) và Cơ quan Phát triển Pháp (AFD) đã mang đến cách tiếp cận mới trong quản lý rủi ro thiên tai

Những thay đổi bước đầu đã có thể nhìn thấy rõ tại nhiều đoạn sông đi qua đô thị. Hệ thống kè gia cố hai bờ sông đã cơ bản hoàn thành. Không gian ven sông trước đây từng xuống cấp, lộn xộn nay được chỉnh trang thành các lối dạo bộ lát đá, kết hợp chiếu sáng và cảnh quan xanh, tạo nên những tuyến sinh hoạt cộng đồng mới cho người dân địa phương.

Cùng với hệ thống kè, dự án cũng đang tiếp tục triển khai các hạng mục quan trọng khác như đập dâng nước, chỉnh trị dòng chảy và các khu trữ lũ tạm thời, nhằm điều tiết dòng nước trong mùa mưa và bảo đảm nguồn nước phục vụ sản xuất trong mùa khô. Theo người dân địa phương, những thay đổi này không chỉ giúp hạn chế nguy cơ sạt lở mà còn mở ra nhiều thuận lợi cho sinh hoạt và sản xuất.

Song song với các hạng mục hạ tầng, dự án cũng đang xây dựng hệ thống cảnh báo sớm và hỗ trợ ra quyết định (Decision Support System – DDS), cho phép theo dõi dữ liệu thủy văn theo thời gian thực và hỗ trợ chính quyền địa phương đưa ra các phương án ứng phó kịp thời khi xuất hiện nguy cơ thiên tai.

Ở góc độ hợp tác phát triển, Dự án Quản lý đa thiên tai lưu vực sông Nậm Rốm cũng được xem là một phần trong cách tiếp cận rộng hơn của Liên minh châu Âu trong việc hỗ trợ Việt Nam tăng cường khả năng chống chịu trước các rủi ro

khí hậu.

Bà Kristina Buende, Trưởng ban Hợp tác, Phái đoàn Liên minh châu Âu tại Việt Nam cho biết: *“Bằng việc hạn chế các gián đoạn và tổn thất do khí hậu gây ra, các dự án quản lý rủi ro đa thiên tai theo hướng tích hợp góp phần bảo vệ nền tảng của quá trình chuyển đổi xanh tại Việt Nam. Theo cách đó, các sáng kiến thích ứng như Nậm Rốm hỗ trợ mục tiêu Net Zero không phải bằng việc trực tiếp cắt giảm phát thải, mà bằng cách bảo đảm rằng các cú sốc khí hậu không làm suy yếu hiệu quả dài hạn của các nỗ lực giảm phát thải và các con đường phát triển bền vững.”*

EU đồng hành cùng Việt Nam thúc đẩy các cách tiếp cận quản lý tổng hợp, kết nối kinh nghiệm quốc tế với thực tiễn địa phương, góp phần hướng tới các giải pháp phát triển bền vững

Những cách tiếp cận như vậy cho thấy các dự án thích ứng với khí hậu không chỉ dừng lại ở những can thiệp kỹ thuật tại từng địa phương, mà còn góp phần hình thành những mô hình quản lý rủi ro có thể được nhân rộng ở quy mô lớn hơn. Sự đồng hành của Liên minh châu Âu không chỉ thể hiện qua nguồn lực tài chính hay hỗ trợ kỹ thuật, mà còn thông qua việc thúc đẩy các cách tiếp cận mới, kết nối tri thức, công nghệ và kinh nghiệm quốc tế để cùng Việt Nam xây dựng năng lực chống chịu khí hậu trong dài hạn.

Liên minh châu Âu là đối tác quan trọng đồng hành cùng Việt Nam trong hành trình chuyển đổi xanh và phát triển bền vững, thông qua thúc đẩy năng lượng sạch và nâng cao năng lực cộng đồng thích ứng với biến đổi khí hậu.

Tìm hiểu thêm về các sáng kiến hợp tác và những câu chuyện thay đổi từ các dự án do EU hỗ trợ trên khắp Việt Nam tại https://www.eeas.europa.eu/plug-in-to-evolution_vi

PV